

ticular situations . . . What is of relevance is that, once a constitutional decision on the rule for making fiscal choices has been adopted by the community and remains in force, individual behavior of the »free rider« sort is no longer likely to occur. The adoption of any rule for making collective choices accomplishes in this respect precisely what Wicksell's unanimity rule does, and even more effectively.« (Buchanan, 1967).

Det fundamentale økonomiske udgangspunkt er i denne tankegang påpegningsen af »gains-from-trade« og ikke maximering. Udgangspunkterne smelter naturligvis sammen i den individuelle kalkule, men er forskellige i analysen af social interaktion.

Jeg beklager denne relativt lange duplik, men da Gørtz næsten identificerer »public choice« tankegangen med endogenisering af politikerne (hvilket kun er et enkelt aspekt), har jeg fundet det rimeligt med denne præsentation af en række grundlæggende metodologiske synspunkter.

Som afslutning skal jeg blot under påvirkning af replikkens i afsnit 2 anførte synspunkt, at »de moderne – som normalt når der diskuteres noget nyt – ikke er meget præcise i deres formuleringer, men taler f.eks. om »... den konstitutionelle kontrakt og dens indhold, jfr. Frey (1979b)«, henvise den interesserede læser til at frekventere dele af den nedennævnte litteratur.

Som advocatus – med eller uden distance – skal jeg hermed afslutte duplikken.

Jørn Henrik Petersen

Litteratur

- Brennan G. og J. M. Buchanan. 1977. Towards a Tax Condition for Leviathan. *Journal of Public Economics* 8: 255-74.
- Buchanan J. M. 1967. *Public Finance in Democratic Process*. Chapel Hill.
- Buchanan J. M. 1975. A Contractarian Paradigm for Applying Economic Theory. *American Economic Review*. 1975 (May), p. 225-30.
- Buchanan J. M. 1977. *Freedom in Constitutional Contract, Perspectives of a Political Economist*.
- Buchanan J. M. og G. Tullock. 1962. *The Calculus of Consent*. Ann Arbor.
- Mueller D. C. 1979. *Public Choice*. Cambridge.
- Rawls J. A. 1971. *A Theory of Justice*. Cambridge.

Afsluttende bemærkninger

1. Jeg er i grunden forbavset over, hvordan der skrives noget ubalanceret, og hvordan det synes at eskalere i kommentar og gensvar. Det skal ikke skjules, at det derfor har givet mig lidt anfægtelser overhovedet at skrive et par afsluttende bemærkninger. Som følge heraf og af grunde, hvoraf nogle vil fremgå af det følgende, vil jeg omend tøvende forsøge at afslutte lidt uhøjtideligt og kun antyde mine allervigtigste synspunkter på følgende to spørgsmål, som det trods alt nok er nødvendigt at sige et par ord om.

ticular situations . . . What is of relevance is that, once a constitutional decision on the rule for making fiscal choices has been adopted by the community and remains in force, individual behavior of the »free rider« sort is no longer likely to occur. The adoption of any rule for making collective choices accomplishes in this respect precisely what Wicksell's unanimity rule does, and even more effectively.« (Buchanan, 1967).

Det fundamentale økonomiske udgangspunkt er i denne tankegang påpegningsen af »gains-from-trade« og ikke maximering. Udgangspunkterne smelter naturligvis sammen i den individuelle kalkule, men er forskellige i analysen af social interaktion.

Jeg beklager denne relativt lange duplik, men da Gørtz næsten identificerer »public choice« tankegangen med endogenisering af politikerne (hvilket kun er et enkelt aspekt), har jeg fundet det rimeligt med denne præsentation af en række grundlæggende metodologiske synspunkter.

Som afslutning skal jeg blot under påvirkning af replikkens i afsnit 2 anførte synspunkt, at »de moderne – som normalt når der diskuteres noget nyt – ikke er meget præcise i deres formuleringer, men taler f.eks. om »... den konstitutionelle kontrakt og dens indhold, jfr. Frey (1979b)«, henvise den interesserede læser til at frekventere dele af den nedennævnte litteratur.

Som advocatus – med eller uden distance – skal jeg hermed afslutte duplikken.

Jørn Henrik Petersen

Litteratur

- Brennan G. og J. M. Buchanan. 1977. Towards a Tax Condition for Leviathan. *Journal of Public Economics* 8: 255-74.
- Buchanan J. M. 1967. *Public Finance in Democratic Process*. Chapel Hill.
- Buchanan J. M. 1975. A Contractarian Paradigm for Applying Economic Theory. *American Economic Review*. 1975 (May), p. 225-30.
- Buchanan J. M. 1977. *Freedom in Constitutional Contract, Perspectives of a Political Economist*.
- Buchanan J. M. og G. Tullock. 1962. *The Calculus of Consent*. Ann Arbor.
- Mueller D. C. 1979. *Public Choice*. Cambridge.
- Rawls J. A. 1971. *A Theory of Justice*. Cambridge.

Afsluttende bemærkninger

1. Jeg er i grunden forbavset over, hvordan der skrives noget ubalanceret, og hvordan det synes at eskalere i kommentar og gensvar. Det skal ikke skjules, at det derfor har givet mig lidt anfægtelser overhovedet at skrive et par afsluttende bemærkninger. Som følge heraf og af grunde, hvoraf nogle vil fremgå af det følgende, vil jeg omend tøvende forsøge at afslutte lidt uhøjtideligt og kun antyde mine allervigtigste synspunkter på følgende to spørgsmål, som det trods alt nok er nødvendigt at sige et par ord om.

2. Alting skal jo have en ende. Det gælder så meget desto mere i dette tilfælde, hvor gensvaret (på samme måde som kommentaren) taler forbi indlæg og svar. Disse handlede om endogenisering af politikerne, som nu beskrives som »kun et enkelt aspekt« af public choice. Dette sidste blev imidlertid ikke behandlet i mine to fremstillinger. Det blev end ikke nævnt. Hvordan det så kan blive til, at jeg næsten identificerer dette med tankegangen om endogene politikere, er det svært at forstå. Til og med drejede indlægget sig om noget endnu mere specifikt, nemlig hvilken »... betydning i forbindelse med udrædnings- og rådgivningsvirksomhed«, tankegangen om endogene politikere har«. Et meget jordnært eksempel på de spørgsmål, indlægget stillede, ville være, hvad Det økonomiske Råd skal gøre iflg. den moderne teori, og om befolkningen ville have grund til at være tilfreds med de anbefalinger, som ville følge heraf. Og der kan findes mange andre eksempler.

På baggrund af denne konkrete problematik synes jeg egentlig, at der i kommentar og gensvar snakkes en masse frem og tilbage om uvedkommende ting i helt generelle vendinger, hvilket ikke frister til kommentarer. Jeg ønsker nemlig ikke, de generelle vendinger taget i betragtning, at løbe risikoen for at blive presset ind i en rolle som andenkomediant i et endeløst skuespil, hvor aktørerne diskuterer kamæleonens farve.

3. Med det af mig valgte udgangspunkt – nemlig forsøgene på endogenisering af politikere og specielt disse forsøgs konsekvenser for normativ økonomi – gælder det stadig næsten tautologisk, at »... hvis alt endogeniseres, er der slet ikke noget som

hedder optimalitet mere ...«, og at dette »... giver fremstillingen en stærkt deterministisk karakter og i sidste ende beskriver beslutningstagerne som viljeløse brikker ...«. Paralleliteten til den materialistiske historieopfattelse er derfor ikke til at komme uden om. Iflg. denne gælder det nemlig bl.a., at det er de materielle faktorer, der bestemmer det historiske forløb, mens personer og ideer kun har sekundær betydning. Parallelt hermed er den personlige indflydelse også trængt stærkt i baggrunden, når politikerne antages at reagere efter et fast mønster på ydre stimuli. Man har selvfølgelig lov til at finde denne iagttagelse mindre interessant, men hvad der menes, når der udtrykkes forbavselse over den simple observation om parallelitet på dette punkt, er det svært at finde ud af.

Da nu optimalitet er bragt på bane, kan man måske til slut fornøje sig over at tænke på, at eventuelle rådgivere, som pr. definition måtte kalde det personligt/politisk opportune for optimalt, fordi politiske ufuldkommenheder ikke er til at komme uden om, og således anlægger den af Lindbeck omtalte kyniske og/eller opportunistiske strategi, ved indgangen til de magre 1980'ere vil løbe en betragtelig risiko for, at »det Wicksell'ske sumspil« i et samfundssystem af vor type sætter dem øverst på sparelisten.

Erik Gørtz